

TALOUSTORSTAI EXTRA:

Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen

Aamukahvit TEAMSissä

KE 17.1. klo 9-10

 193

Ihmiset

VALMISTELURYHMÄ (VM)

- MA 2.10. klo 9-10:30
- KE 1.11. klo 9-11
- TO 7.12. klo 9-10:30
- **TI 16.1. klo 9-11**
- KE 7.2. klo 9-11
- KE 6.3. klo 9-11
- KE 10.4. klo 9-11
- TI 7.5. klo 9-11
- KE 5.6. klo 9-11
- KE 7.8. klo 9-11
- KE 28.8. klo 9-11

Vahvistaa
investointi-
edellytyksiä

Tulopohjan tasaus

Sote-uudistuksen
tasauserät

TE-uudistuksen
rahoitusmalli

Negatiiviset
valtionosuudet

Eri kokoisten kuntien
edellytykset järjestää
palvelut

Vahvistaa edellytyksiä
hoitaa sosiaalisia ongelmia

Perushintojen päivitys

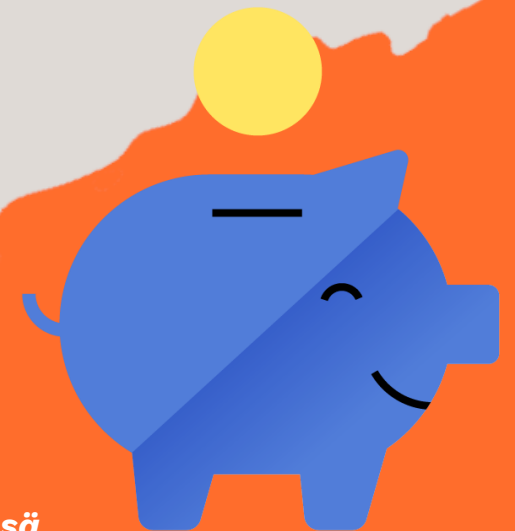
Teemoja kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamiseen

Verotukseen tehtävät
muutokset

Kuntien rahoitusosuus
perustoimeentulotukeen

Muuttotappiokuntien
tarpeet

Erityiskysymykset, kuten
vieraskielisyys, saavutettavuus
saaristoisuus ja hyte

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen organisointi

VM097:00/2023 KEHITTÄMINEN

Hankkeen perustiedot

KÄYNNISSÄ

Hankenumbero
VM097:00/2023

Asianumerot
VN/24048/2023

Asettaja
valtiovarainministeriö

Toimikausi/aikataulu
31.8.2023 – 31.12.2025

Asettamispäivä
31.8.2023

Asiakirjat

Hankkeen asettaminen

- [Asettamispäätös_vos-uudistuksen valmisteluryhmä_31-8-2023](#) PDF
30.8.2023 Valtiovarainministeriö

Muut asiakirjat ja muistiot

- [Asettamispäätöksen muutos, kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen jäsenten muutoksia](#) PDF
30.11.2023 Valtiovarainministeriö
Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksen jäsenten muutoksia
- Pöytäkirja_VOS-uudistus_1.kokous.pdf
1.11.2023 Valtiovarainministeriö

Jani Pitkäniemi @JaniPitkaniemi · 14. jouluk. 2023

#kunnat #kuntatalous #uutiskirje kulutettavaksi. Painavaa asiaa etenkin vuoden 2024 osalta. Ja hieman henkilökohtaista analyysia kuntien tilanteesta ja akuutin kuntakeskustelun taustoista.

Valtiovarainministeriö | Finanssinis @VMuut · 14. jouluk. 2023

Kunnat-uutiskirjeessä ylijohtaja Jani Pitkäniemi valottaa pääkirjoituksessaan kuntakentän laajaa murrosta ja valmisteilla olevia uudistuksia.

Aiheina myös...

[Näytä lisää](#)

↻ 4

❤ 22

📄 1t.

Ajankohtaista kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamistyöstä

Valtionosuusjärjestelmän uudistamista valmisteleva virkamiesryhmä on ehtinyt vuoden 2023 puolella kokoontua kolme kertaa. Kahdessa ensimmäisessä kokouksessa on sovittu ryhmän työskentelytavoista, uudistuksen lähtökohdista, toimintasuunnitelmasta sekä uudistukseen liittyvästä viestinnästä. Työryhmä kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Kuntia tullaan kuulemaan valmistelun eri vaiheissa.

Joulukuun ensimmäisellä viikolla pidettiin työryhmän kolmas kokous, jossa avattiin keskustelu kahdesta kokonaisuudesta. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen osalta käytiin laaja keskustelu tasausjärjestelmän uudistamisvaihtoehdoista. Ajatuksia vaihdettiin erityisesti eri verolajien sisällyttämisestä tasaukseen sekä niiden painotuksista. Asian valmistelu jatkuu ensi vuoden puolella.

Lisäksi työryhmään tuotiin tiedoksi ja keskusteltavaksi sote-uudistuksen kuntatalousvaikutuksia tasaavia rahoituselementtejä koskeva tarkastelu. Tasauselementit ovat merkittävä osa sote-uudistuksen jälkeistä kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Keskustelu kirjattiin tiedoksi ja valmistelu jatkuu seuraavissa kokouksissa.

Uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on osa selvitystyöstä tarkoitus toteuttaa tutkimushankkeina ulkopuolisten tahojen toimesta kevään 2024 aikana. Erityisesti järjestelmän ikäryhmäpainot on syytä tarkistaa vastaamaan kuntien uutta tehtäväkenttää. Myös muiden valtionosuuskriteereiden painoarvoja tarkastellaan ja arvioidaan osana uudistusta.

Hankkeen etenemistä voi seurata [valtiovarainministeriön hankeikkunassa](#).

Rakenteellisesti kuntien valtionosuus- rahoitus jakautuu kolmeen osaan

1. Kustannuserojen tasaus

Rahoitus valtionosuustehtäviin.
Määräytymistekijöinä mm.
ikä rakenne, kaksi- ja vieras-
kielisyys, syrjäisyys,
saaristoisuus, perushinnat ym.

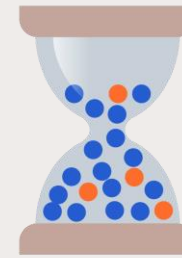
+ 2 400 milj. €

2. Tulopohjan tasaus

Kunnan laskennallisiin verotuloihin
perustuva valtionosuuden tasaus.
Tasauksen piirissä tulovero,
yhteisövero (100 %) ja
kiinteistövero (50 %).

+ 800 milj. €

3. Muut erät

Kuntien rahoitusosuudet
perustoimeentulotukeen ja toisen
asteen koulutukseen, sote-
tasauuserät, harkinnanvaraisen
rahoitus jne.

Lisäksi veromenetyksen korvaus.

- 500 milj. €

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on osa valtionosuusjärjestelmää

Vaihtoehtoisia tapoja, esimerkkejä

	Kunnan tulovero	Kunnan osuus yhteisöveron tuotosta	Kiinteistövero	Voimalaitokset
Vaihtoehto 1: Nykyinen malli	100%	100%	100%	0
Vaihtoehto 2: Myös yvero puoliksi	100%	50%	100%	1 0
Vaihtoehto 3: Kaikki täysimääräisesti	100%	100%	100%	1
Vaihtoehto 4: Vain tulovero	100%	0%	0%	0

HUOM!

Useita ”säätöruuveja”:

Kaikissa veroerissä kaikki vaihtoehdot 1-100 % teoriassa mahdollisia.

Lisäksi tasaustasojen & -vähennyksen rajat voivat vaihdella.

Kiinteistöverossa lisäksi eri kiinteistöverolajien (esim. voimalaitokset) käsittely tasauksessa voi olla keskenään erilainen.

OPETUS JA KULTTUURI → Pisa-tulokset romahtivat – teollisuus ja oppi

YMPÄRISTÖ → Onko vanhoilla lähiöillä toivoa? *Sosiaalisia ongelmia ei

UUTISET →

Kunnanjohtajat perustivat uuden tuulivoimaverkoston ja pian selvitysmies tutkii alan kehitysnäkymiä - "Verkosto tuulivoimakunnilla on suuret muskelit"

Jouni Lampinen

20.9.2022 klo 10:35

Suomessa on noin sata kuntaa ja kaupunkia, joissa on tuulivoimaa. (Kuva: S...

KUUNTELE

Kuntamarkkinoiden yhteydessä 16 kunnanjohtajaa perusti Suomen tuulivoimayhdistyksen tiedotteessa kerrotaan myös, että viiden perustetun verkoston tavoitteena on yhteinen edunvalvonta.

Lisäksi verkoston tavoitteina on jakaa kuntien osaamista ja hyviä käytäntöjä, jotta tuulivoimainvestointien riskit ja epävarmuudet vähenisivät Suomessa.

Etusivu MT Metsä MT Hevoset

MT:n tiedot: Kuntien valmistellaan muutoksia kunnilla vietäisiin vaurastua tuulivoim...

Petteri Orpon (kok.) hallituksen voimalaverotulot viedä niin kutsuttuun tasausjärjestelmään. Se tietysti verotuotoista nauttiville kuntien kuntajohtaja pitää mahdollisena...

Jaa artikkeli

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (kok.) on ilmoittanut, että...

Uutiset | Poliitikko 7.12.2023 13:19

Päivitetty 9.12.2023 12:11

Joonas Immonen

Uutiset Keskusta Näkökulmat Blogit Mielenkiintoista Tapaukset

Ministeri, kansanedustaja Mikko Lintilä (kesk.) on ilmoittanut, että...

Lintilä tyrmistyi kuntaministerin selvityksestä - "Suomen energiaveroisuus kaatuu tähän"

Politiikka Poliitikko 0.12.2023 15:47, muokattu 11.12.2023 8:14

Ministeri, kansanedustaja Mikko Lintilä (kesk.) on ilmoittanut, että...

Ministerin selvityksen (MT) mukaan kunnat ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (kok.) ovat...

Tämä tarkoittaa sitä, että ne kunnat, jotka saavat verotuloja esimerkiksi tuulivoimaloista, saisivat...

- Nyt tyrmistyn täysin siltä, että kunnat, jotka saavat verotuloja esimerkiksi tuulivoimaloista, saisivat...

Lintilä on ilmeisesti erittäin huolestunut siitä, että kunnat saavat verotuloja esimerkiksi tuulivoimaloista...

- Ne ovat kuitenkin tärkeitä tuulivoiman alueille, jos ne on oltu niiden ja kunnat.

Olen erittäin huolestunut.

Mikko Lintilä

Uutiset Keskusta Näkökulmat Blogit Mielenkiintoista Tapaukset Näköislehti

Anna-Kaisa Ikonen toimii Orpon hallituksen kunta- ja alueministerinä. (Kuva: Lehtikuva / Rami Salonen)

MT: Ministeri Ikonen myöntää työryhmän selvittävän paljon arvostelua herättänyttä voimalaverojen tasausjärjestelmää

Ministerin mukaan asiasta ei ole tehty poliittisia päätöksiä

Samuli Vänttilä 11.12.2023 11:26, muokattu 11.12.2023 11:27

A+ A-

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (kok.) vahvistaa Maaseudun Tulevaisuudelle, että hänen asettamassaan valmisteluryhmässä selvitetään kuntien energiavoimaloista saatavien verotulojen siirtämistä kuntien tasausjärjestelmään.

Muutos tarkoittaisi sitä, että ne kunnat, jotka saavat verotuloja esimerkiksi tuulivoimaloista, saisivat jatkossa vähemmän valtionosuuksia. Rahat tasattaisiin sellaisille kunnille, joilla ei ole tuuli-, vesi- ja aurinkovoimaloista saatavaa verotuottoa.

Ikonen mukaan asiaa tarkastellaan osana virkamiesvalmistelua. Hän korostaa, ettei hallitus ole tehnyt asiasta päätöksiä tai antanut poliittista linjausta.

- Virkamiesvalmistelussa tarkastellaan laajasti erilaisia elementtejä ja niiden vaikutuksia, Ikonen sanoo MT:lle erityisavustajansa välityksellä.

Ministerin mukaan valmisteluryhmässä kootaan tietopohjaa erilaisten vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin varten.

- Mitään poliittista tavoitetta tehdä muutoksia tuulivoiman verotukseen ei ole asetettu.

äseneksi

TE-rahoituksen tarkistaminen

- Hallitusohjelmakirjaus: ”Hallitus tarkistaa TE2024-rahoitusmallin **kompensaatios tasoa** lain voimaantulon jälkeen vuosittain kuntien välillä siten, että huomioidaan mallin **kannustavuus, väestökasvun vaikutus sekä vieraskielisten että kaksikielisten, työttömien ja työllisten määrä**. Rahoitusmalli ei saa muodostua yksittäisen kunnan tai alueen kannalta kohtuuttomaksi.”

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden (VM) määräytyminen

Valtionosuuden saajana kotikunta

Valtionosuuden laskentatekijät, peruspalvelujen valtionosuus (VM)	- 31.12.2022	1.1.2023 -->
Ikärakenne:		
Ikä 0-5	X	X
Ikä 6	X	X
Ikä 7-12	X	X
Ikä 13-15	X	X
Ikä 16-18 (ehdotus 16 ja vanhemmat)	X	X
Ikä 19-64	X	
Ikä 65-74	X	
Ikä 75-84	X	
Ikä 85+	X	

Muut lask.kustannukset:		
Sairastavuus	X	
Työttömyysaste	X	X
Kaksikielisyys	X	X
Vieraskielisyys	X	X
Asukastiheys	X	X
Saaristo	X	X
Saaristo-osakunta	X	X
Koulutustausta	X	X
Lisäosat:		
Syrjäisyys	X	X
Saamen kotiseutualueen kunta	X	X
Työpaikkaomavaraisuus	X	X
Hyvinvoinnin ja terv. edistäminen (hyte)		X
Asukasmäärän kasvu		X

Työikäinen väestö		2025
Työttömien määrä		2025
Vieraskielisten osuus		2025

MÄÄRÄ x HINTA (x KERROIN)

Hotelli Rantapuisto, Vuosaari, Helsinki

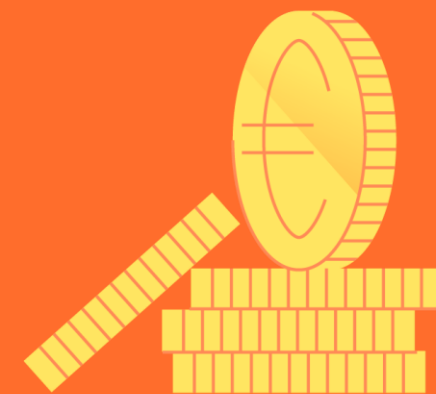
Uudistajaleiri 25.-26.1.2024

TORSTAI 25.1.

- klo 11:30 Lounas
- klo 12:30 Tervetuloa
- **SESSIO 1**
- Klo 14:30 Tauko
- **SESSIO 2**
- Klo 17:00 Tauko
- **SESSIO 3**
- Klo 18:30 päivän päätös
- klo 19:30 Illallinen

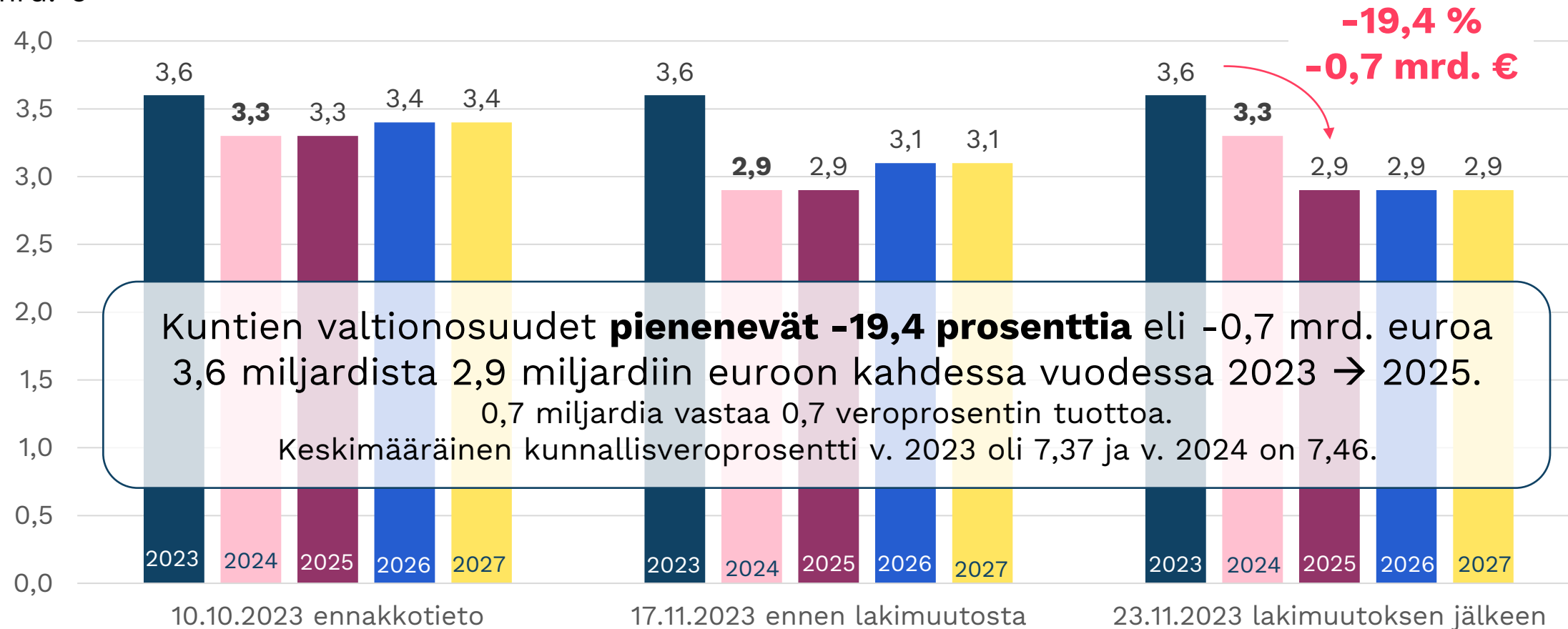
PERJANTAI 26.1.

- Aamiainen
- **klo 9-11:30 SESSIO 3**
- klo 11:30 Yhteenveto
- klo 12:00 Lounas ja kotiinlähtö

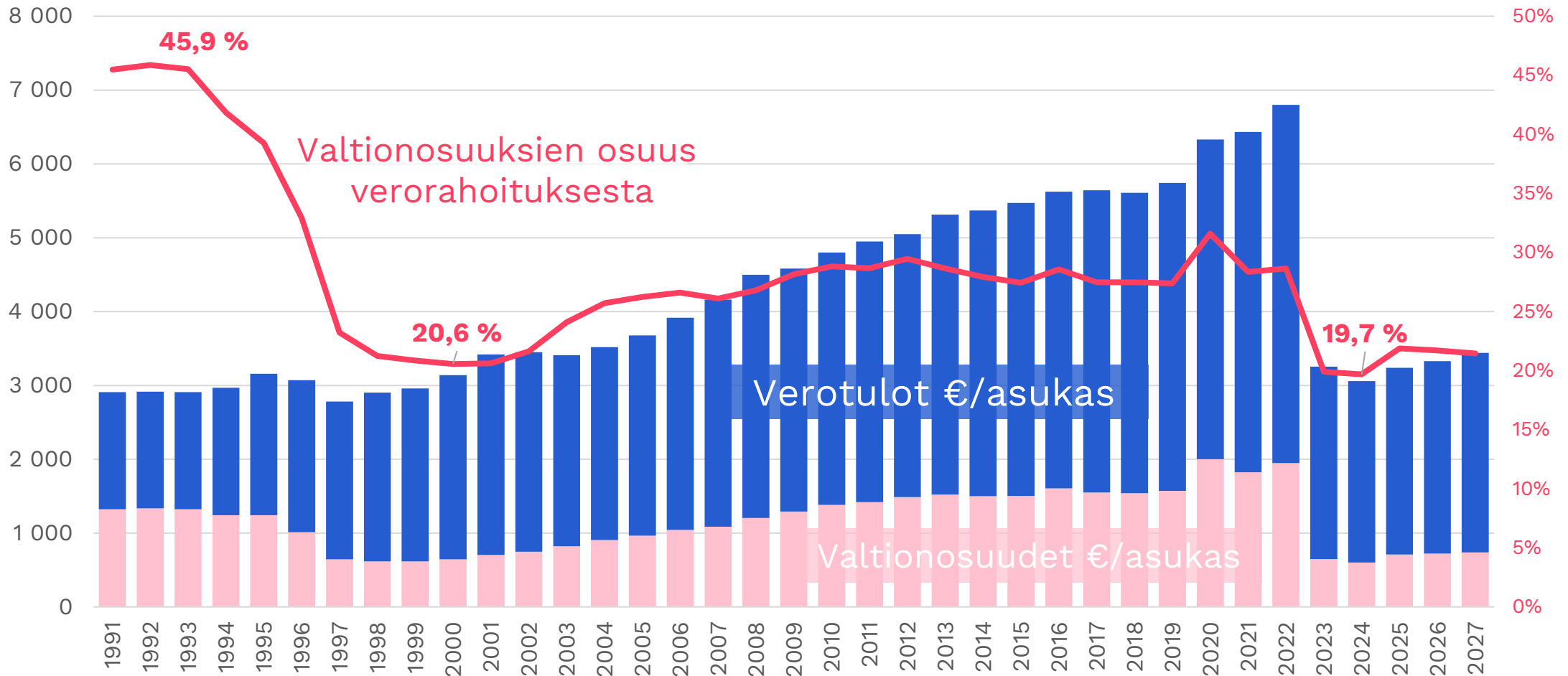
Kuntien valtionosuudet vuosina 2023-2027

mrd. €

Luvut eivät sisällä TE-uudistuksen vaikutusta 2025 alkaen tai muita laskentatekijöiden muutoksia

Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin historiallisen alhaisella tasolla

Kuntien rahoitusjärjestelmän
uudistaminen
(VM/kao)

Normien purku
(VM/kao)

Kiinteistöverotuksen
arvostamisperusteiden
uudistus
(VM/vero)

Lukiokoulutuksen
uudistaminen
(OKM)

Ammatillisen koulutuksen
uudistaminen
(OKM)

Alueiden käyttöä ja
maapolitiikkaa koskevan
sääntelyn uudistaminen (YM)

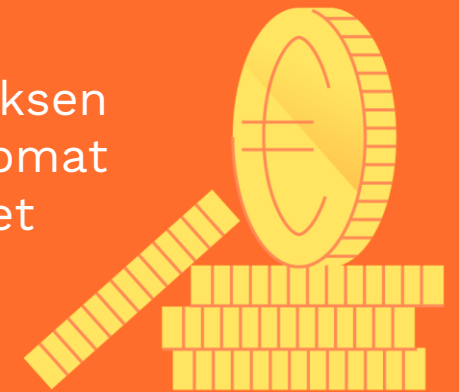
Missä kaikkien kuntavaikutusten yhteistarkastelu tapahtuu?

Vihreän siirtymän
investoinnit; EU-
sääntely
(YM)

”Kiinteistö-
tsunami”

Sosiaaliturvan muutosten
vaikutus kuntatalouteen
(perustoimeentulotukeen)

Sote-uudistuksen
ennakoimattomat
vaikutukset

TALOUSTORSTAI EXTRAT

- PE 5.10. klo 9-10
- PE 3.11. klo 9-10
- PE 8.12. klo 8:30-9:30
- KE 17.1. klo 9-10
- MA 12.2. klo 9-10
- PE 8.3. klo 9-10
- PE 12.4. klo 9-10
- KE 8.5. klo 9-10
- TO 6.6. klo 9-10

Klassikon paluu - RAFO jälleen laivalla 7.-9.2.2024!

Ilmoittaudu mukaan >

Aihealueina muun muassa

- Kuntien rahoitusjärjestelmän uudistus
- Kiinteistötsunami – sotekiinteistöt siirtymäajan jälkeen
- Tulokulmia ja lähtökohtia TE-uudistukseen –paneeli- ja yleisökeskustelu
- Omistajaohjaus ja tytäryhteisöiden läpinäkyvyys
- Sivistystoimi kuntien yhteistyönä

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen

Kuntatalousasioiden johtaja
Elinvoima ja talous -yksikkö
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+358 9 771 2079, +358 50 575 9090
Twitter: @SKlehtonen
Sanna.Lehtonen@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi

Kunnilla on rahoituskremppa, tehdään siis rahoitusremppa

Lait, normit ja vastuut entisellään, mutta rahoitus uusiksi

Olli Riikonen, tammikuu 2024 / Tato-extra 17.1.2024

Nykytilanteen ongelmia...

- Kuntien rahoitusjärjestelmä on jakojäännös, eikä perustu kuntien nykyisiin tehtäviin
- Tasasuuruinen veroprosenttileikkuri repäisi suhteelliset erot huimiksi – aiemmin kallein kunnallisveroprosentti oli 1,4-kertainen halvimpaan, nyt se on 2,5-kertainen
- Sote-erät - muutosrajoitin, järjestelmänmuutoksen tasaus, jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden pysyvä läsiirtotarve, määräaikainen läisy kompensoimaan läsiirtotarpeen muutosta ja vuosille 2025-27 tulossa oleva vuoden 2023 valtionosuuksien takautuva perintä (kaikille tutut, helppo muistaa ja hallita) – jyräävät alleen pahimmillaan kaikki muut laskentaperusteet
- Eräistä erittäin hyvien veronmaksajien kunnista tuli valtionosuusriippuvaisia, osa pienituloisimpien asukkaiden kunnista kattaa kaikki palvelunsa omilla verotuloillaan ja korkeilla veroprosenteilla

...ja epäkohtia

- Samankaltaisten kuntien rahoituspohja samankaltaisten kustannusten kattamiseen voi poiketa merkittävästi – pääsyyinä sote-historian aiheuttamat veropohjan ja kesken suuria eroja verorahoituksessa ja valtionosuusrahoituksessa – valtionosuuksien päätehtävä on tasata kunnan talous sote-uudistusta edeltäneelle tasolle, ei rahoittaa kustannuksia tai tasata kuntien keskinäisiä tuloeroja
- Osa kunnista ei saa valtionosuuksia lakisääteisiin tehtäviin lainkaan, vaan maksaa valtiolle – osalle näistä kunnista tämä ei ole ongelma, osa ei enää selviä.
- Valtionosuudet määrittyvät monimutkaisesti ja osin päällekkäisesti ja suuresta määrästä pieniä murusia, vaikka rahoitettavat ydinpalvelut – varhaiskasvatus ja perusopetus – ja niistä kunnalle aiheutuvat kulut ovat melko yksinkertaisesti laskettavissa.

Onko oikein ja järkevää, että...

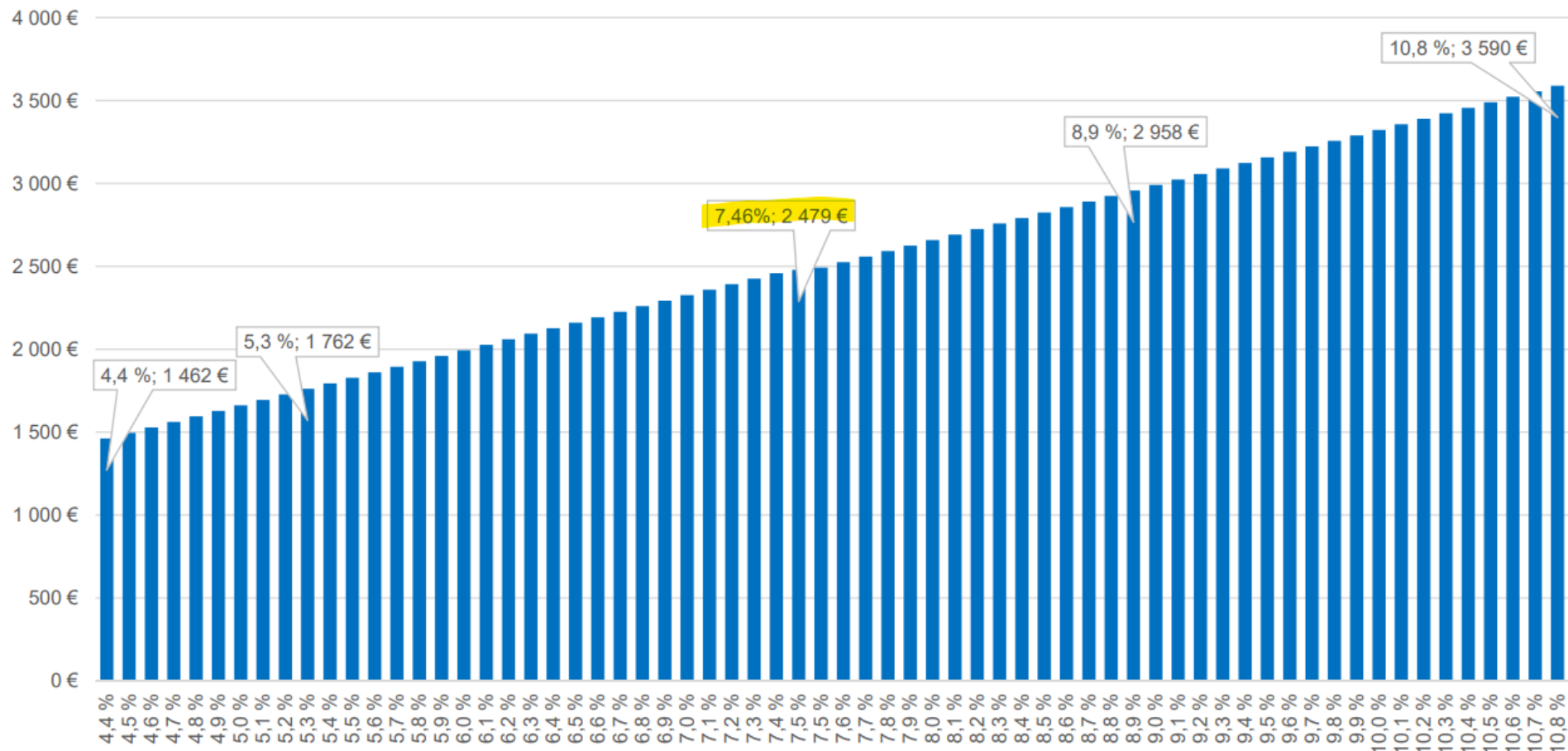
- kahden vuoden sote-kustannukset ja yhden vuoden verotulot - eli kunnilta poistuneiden tehtävien rahoitusjärjestelmä - määrittää hamaan maailman tappiin saakka rahoituksen, jolla kunta järjestää lasten kasvatuksen ja koulutuksen?
- yhden vuoden laskennallisen poikkileikkaustilanteen ”tasapainotila” (= tilikauden tulos) määrittää valtionosuuksien tasoa niitä lisäävästi tai leikkaavasti
- valtionosuuksilla kompensoidaan leikattua kunnallisveroa ja kuntalaiset maksavat pienempää omarahoitusosuutta (kunnallisveroprosenttia) kuin naapurikuntalaiset palveluista, jotka maksavat enemmän kuin naapurikunnassa?

... tai loogista ja tarkoituksenmukasta

- kompensoida lasten kasvatuksen ja koulutuksen vaikeusastetta sekä työttömyyden, koulutusasteen että vieraskielisyyden perusteella
- maantieteestä (kouluverkko / -kuljetukset) kunnalle aiheutuvia kustannuksia sekä syrjäisyyden, saaristoisuuden että asukastiheyden mukaan
- huomioida väestönkasvu erillisellä kriteerillä, kun väestö on keskeisin laskennallinen valtiosuustekijä muutenkin
- maksattaa perustoimeentulotukea kunnilla, jos kunnat eivät saa vaikuttaa perustoimeentulotuen saajien määrään, eivätkä vastaa heidän palveluistaan

Veroprosentin vaikutus maksettuun kunnallisveroon

Keskituloisen palkansaajan (palkka 40 000 €/v) maksama kunnallisvero 2024* (€/v.)

- Manner-Suomen keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 7,46 % vuonna 2024
- Yleisin kunnallisveroprosentti vuonna 2024 on 8,9 % (37 kuntaa)
- Matalimman (Kauniainen) ja korkeimman (Halsua) tuloveroprosentin ero keskituloisen palkansaajan (palkka 40 000 e/v.) maksamissa kunnallisveroissa on yli 2100 e/v.

* Veroperusteet HE 34/2023 vp, 18-52-vuotias palkansaaja, sairausvakuutusmaksut 1,01 % (päivärahamaksu) ja 0,51 % (sairaanhoitomaksu), TyEL 7,15 %, palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu 0,79 %; ei muita ansiotuloja; vain viran puolesta myönnettävät vähennykset

17.11.2023

VERONMAKSAJAT
Puolenpitoa.

Ääri vaihtoehdot

- A) Kunnat rahoittavat kaiken itse
 - Nykyiset veromuodot ja osuudet -> kunnallisveroa pitäisi nostaa valtionosuuksia vastaavasti. Kun 1 veroprosentti tuottaa noin 1 miljardin, niin vuonna 2025 kunnallisveron pitäisi olla koko maan tasolla noin 4 %-yksikköä korkeampi, että se kattaisi – kokonaisverotus ei kiristyisi, koska valtio säästäisi kuntien valtionosuuksien verran menoistaan. Korkeimmat kunnallisverot leikataan x % keskiarvosta poikkeavalle tasolle kuntien yhteisestä potista tai valtion rahalla
- B) Valtio rahoittaa kaiken
 - Hyvinvointialueiden rahoitusmalli: Kunnilla ei olisi omia verotuloja, vaan kaiken keräisi valtio ja jakaisi kunnille laskennallisiin kustannuksiin perustuen valtionosuusjärjestelmän kautta.

Pohdittavaa

- Onko kunnallisverotuksen taso oikea? Pitäisikö olla enemmän vai vähemmän? Onko hajontaa liikaa, sopivasti vai liian vähän, kun ero on 2,5-kertainen kalleimman ja halvimmän välillä?
- Kiinteistöverotuksen taso? Miksi valtio sääntelee ja määrää verotusarvot? Pitääkö sen edes tulla kunnille vai olisiko parempi kansalaisten tasa-arvon kannalta, että valtio kerää rahat? Pitäisikö olla kokonaan tasauksessa vai ei ollenkaan vai jotain siltä ja väliltä?
- Yhteisöveron osuus? Miksi ei vaikka puolet kunnille tai 75 % tai ei ollenkaan?
- Voisihan kunnille jakaa tuottoa myös ajoneuvoverosta (voisi kompensoisi suurelta osin maantiedeperusteiset valtionosuudet)
- Ja koira(nkukka/haukkuhaitta)veronkin voisi ottaa käyttöön kattamaan kustannuksia ja kompensoimaan haittoja (kilo- vai rotuperusteinen vero)
- Pitäisikö tasata enemmän tulopohjaa vai kustannuseroja?
- Painotetaanko heikompien tukemista vai vahvempien kannustamista? Miten toteutuu yhteinen paras?

Lisätiedot, palautteet, kysymykset ja kehittämisehdotukset

Olli Riikonen

Erityisasiantuntija

Elinvoima ja talous –yksikkö, kuntataloustiimi, ”valtionosuusjaosto”

olli.riikonen@kuntaliitto.fi

Puh. 050 477 5619

[Kuntien valtionosuusaktivistit | Facebook](#)

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi